

Šiame numery

Rūpestis kultūrine veikla.
Lietuvių studijų savaitė
Šveicarijoje.
Penkiasdešimt metų nuo
Klaipėdos konservatorijos
kapelos įsteigimo.
Danguolės Sadūnaitės
eilėraščiai.
K albos klaidų taisymas.
Susitinkame po daugelio metų.
Nauji leidiniai.

Kertinė paraštė

RŪPESTIS KULTŪRINE VEIKLA

Naujai sudarytoji JAV LB KULTŪROS TARYBA, kurios sąstatas jau paskelbtas laikraščiuose, yra pasiryžusi paruošti plačios apimties kultūrinės veiklos planą. Kad toks planas apimtų visas mūsų kultūrinio gyvenimo apraiškas, objektus ir asmenis, pirmoji eilė reikia sudaryti atitinkamą projektą, kurį išanalizavus ir išdiskutavus, bus įmanoma nusmaigstyti kultūrinės veiklos kryptį.

Šį planą norima vykdyti sistemingai, keliųolikos metų laikotarpiu, kiekvienais metais skiriant atitinkamą sumą lėšų, angažuojant numatytiems kultūriniais projektams tinkamus asmenis ir išpldant kitus šiame plane numatytus uždavinius. Tokiam kultūrinės veiklos projektui sudaryti yra reikalinga visos išeivijos talka, atviras klausimo nagrinėjimas ir kuo platesnis mūsų kultūriniam gyvenime dalyvaujančių asmenų pritarimas bei atsiliepiamas.

To siekdamas, Kultūros tarybos pirmininkas Anatolijus Kairys šiuo metu yra išsiuntinęs apie trims šimtams asmenų, labiau pasireiškusių išeivijos veikloje ir kurių adresus greitosiomis pavyko sužinoti, laiškus su keturiais klausimais, liečiančiais mūsų kultūrinės veiklos planavimą. Štai tie klausimai —

1. Kas, Jūsų nuomone, turi būti daroma praktinėje kultūrinėje veikloje, kokie kultūriniai uždaviniai pirmiausia sprendini, kokios kultūrinės sritys (muzika, teatras, dailė, literatūra, etc.) ypač išskiriamos ir kokios kultūrinės aktualijos turėtų dominuoti mūsų kultūrinę kasdienybę (t. y. konkrečiai kultūrinė veikla).

2. Kokie kultūriniai projektai, Jūsų nuomone, yra skubiai vykdytini, keliant mūsų kultūrinę pažangą teoretinėje plotmėje? Kokie asmenys (mokslininkai, menininkai, rašytojai, visuomenininkai etc. — nurodykit pavardėmis) ir kokiems darbams turėtų būti angažuojami? Kokie

moksliniai, meniniai, kalbiniai, literatūriniai etc. projektai turi būti įvykdyti ir kaip greit? Pabandykite nustatyti mūsų kultūrinės veiklos darbų prioritetą ir jį pagrįskite, jei įmanoma.

3. Ar, Jūsų nuomone, mūsų kultūrinė veikla turi reikštis a. tik savosios išeivijos tarpe, keliant tautinį - lituanistinį mentalitą, b. derintis apskritai prie Lietuvos kultūrinės raidos, pabrėžiant jos lietuviškumo pradą ar c. eiti į kitas tautas, į tarptautinį forumą, akcentuojant daugiau propagandinį mūsų kultūros aspektą?

4. Kuo ir kaip Jūs pats, jeigu būtumėt paprašytas, galėtumėt prisidėti prie mūsų kultūrinės veiklos pagyvinimo, pagerinimo ir praturtinimo, idant visi bendromis pastangomis suteiktume mūsų gyvenimui egziliuje istorinį įsiprasminimą?

Tačiau rūpestis mūsų kultūrinės veiklos planavimu nėra vien tik tų 300, kurių adresus Kultūros tarybos pirmininkui pavyko gauti, privilegija, bet visos išeivijos, visu kultūrinio intereso gyvenančių reikalas ir pareiga.

Todėl ir Kultūros tarybos pirmininkas, šia tema mūsų užkalbintas, prasiitarė, jog jis atsakų į klausimus laukia iš visų ir prašo atsakyti iki spalio 31 d. šiuo adresu: Anatolijus Kairys, 8457 S. Pulaski Rd., Chicago, Ill. 60652.

Savo ruožtu manytume, kad kultūrinės veiklos plano svarstymai bei siūlymai nėra daugiau ar mažiau uždaras pašnekesys tarp Kultūros tarybos pirmininko ir jo klausiminių laiška atsiliepiančių. Šios temos pokalbis turi būti vedamas visų ir visur, o ypač spaudoje. Tokiam išsikalbėjimui pritaria ir pats pirmininkas.

Todėl ir kviečiame visus, kam tik rūpi kultūrinis lietuvių išeivijos gyvastingumas, atsiliepti trumpai drūtai "Draugo" kultūrinio priedo puslapiuos į čia suminėtus keturis klausimus, juos papildant, kritikuojant arba iškeliant tai, kas yra svarbu, bet i

Šių metų Lietuviškųjų studijų savaitė Europoje dar kartą patvirtino ankstesnį įspūdį, koks jau buvo susidarytas iš buvusių 20 savaitžių, būtent, kad kiekvieną kartą jos išėina kitokios, nors tarp jų paskaitininkų būna nemažai tų pačių asmenų. Ši studijų savaitė, įvykusi rugpjūčio 4-11 dienomis 1974 metais buvo savybinga net trim atžvilgiais.

Viena, ji šiemet buvo iškelta iš Vokietijos, kur vykdavo ankstesnės 20 savaitžių, į pačią Europos širdį, į Šveicariją. Jos buvėnė turėjo prieglobstį Pranciškonų "Antoniusaus" Morschacho vasarvietėje prie Keturių Kantonų ežero netoli Brunneno, kur eina didysis kelias per Saint Gothardą į Italiją. Todėl studijų dalyviai, žvelgdami į prieš save kalbantį paskaitininką, fone galėjo regėti didingą ir skaisčių Šveicarijos gamtovaizdį. Gal nujausdami šią aplinkybę, dalyviai iš įvairių kraštų buvo susirinkę gausiai (iki 150). Savaitei taip pat suteikė garbę savo apsilankymu vyskupas A. Deksnys, Diplomatinijos šefas ministras St. Lozoraitis su žmona, plk. Lanskoronskis, J. Glemža su žmona, Norkaičiai ir kiti.

Antra, ši studijų savaitė dalyvius traukė gal ir tuo, kad jos meninė programa buvo skirta ne registruotiems dalyviams, bet griežtė plačiai į šveicarišką visuomenę bei turistus. Jie galėjo grožėtis lietuvių dailininkų paroda Liucernos mieste ir šeštadienio koncertu Brunneno vasarvietėje.

Trečia, ši savaitė praėjo tautų kultūrinio bendradarbiavimo ženkle. Apie šitokį bendradarbiavimą buvo kalbama ne tik paskaitose, bet tai buvo matyti dailės parodoje ir šeštadienio koncerte, kuriame lietuvišką programą atliko beveik vieni šveicaričiai. Ši aplinkybė ir dr. A. Geručio geros pažintys lėmė, kad apie Lietuvą bei studijų savaitę kalbėjo Šveicarijos spauda, radijas ir televizija.

Vieno ar dviejų pasaulių ribose?

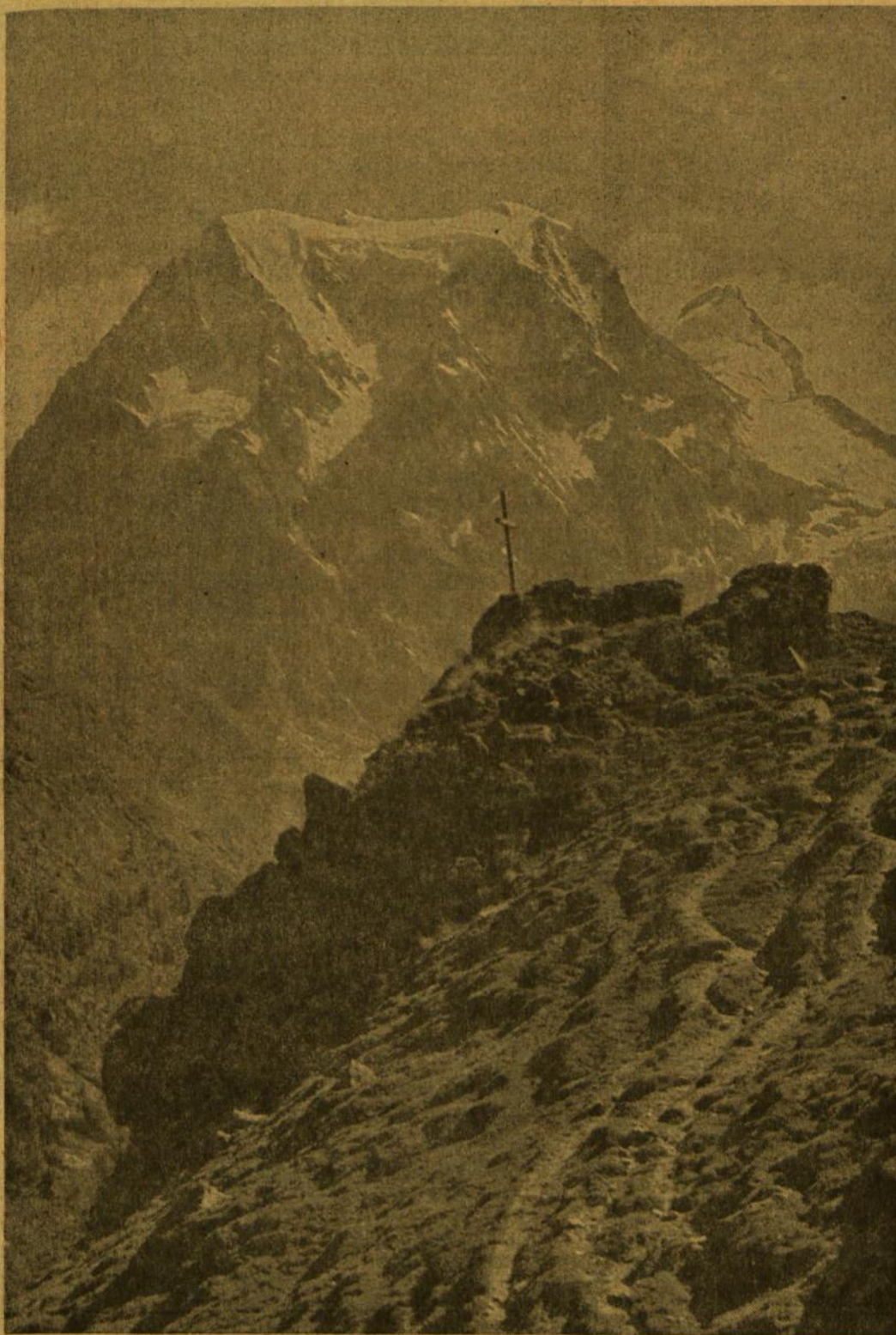
Žvelgiant į studijinę savaitės dalį bei jos paskaitas, pirmiausia reikia pasakyti, kad apie lietuvių problemas tėvynėje ir pasaulyje buvo gausiausiai minčių paberta humanistinių paskaitų cikle, kurį pradėjo dr. kun. Jonas Juraitis. Kalbėdamas apie lietuvių kultūros ištakas, įtakas bei uždavinius, jis išėjo iš St. Šalkauskio Šveicarijoje parašyto prancūziško veikalo "Sur les Confins des deux mondes" (Abiejų pasaulių ribose, 1919), nors

trumpus klausimus neįsprausta.

Geru šios problemos išdiskutavimo spaudoje pavyzdžiu tebūna pats JAV LB Kultūros tarybos pirmininkas. Redaktoriaus paprašytas, jis sutiko ateinančio šeštadienio "Draugo" Kultūriniam priede pats atsiliepti, pateiktose klausimų užuominose labiau prasiplėsti, būti aiškesniu ir, linksmai cituojant jo paties laisrą, "atverti kortas iš anksto". Tikime, jog tai bus gera pradžia kultūrinės veiklos pokalbiams mūsų spaudoje.

k. brd.

LIETUVIŲ STUDIJŲ SAVAITĖ ŠVEICARIJOJE

Vienišas kryžius Šveicarijos Alpių ramybėje

savo paskaitą pavadino "Vieno pasaulio ribose?" Spręsdamas lietuvių tautos pašaukimo klausimą, St. Šalkauskis pirmiausia rėmėsi geografine Lietuvos padėtimi, būtent, kad lietuviai gyvena įsiterpę tarp Rytų ir Vakarų (tarp slavų ir germanų), o vienašališkas Rytų kultūros dominavimas ligi jos krikšto ir paskui stipri Vakarų persvara unijoje su Lenkija lietuvių tautai nešė nemažus nuostolius. Tik kai XIX amžiuje su tautiniu atgimimu Lietuva pradėjo sintetizuoti Rytų ir Vakarų pradus, — manė St. Šalkauskis, — ji ėmė pasireikšti tautinė savita kultūra.

Tuo tarpu dr. J. Juraičiui atrodė, kad lietuvių tauta savo pradais yra rytietiška, kad jos istorinės nelaimės prasidėjusios dėl Rytų ar Vakarų kultūrinių persvarų, bet dėl lietuvių šviesuomenės atskilimo nuo liaudies. Kai šviesuomenė su liaudimi (po baudžiavos panaikinimo) pradėjusios eiti ranka rankon, lietuvių tauta atgijo bei pasiekė nepriklausomos valstybės laimėjimo. Paliesdamas tuos 20 laisvės metų, dr. J. Juraitis vėl sakėsi pastebėjęs pavojingą šviesuomenės skyrimąsi nuo liaudies. Jis taip pat

prikišo lietuviams poezijos metafizinį pagrindą ir savo teologijos stoką. Žvelgdamas į ateitį, kvietė lietuvišką tautiškumą remti dvasiniu apsisprendimu.

Kadangi dr. J. Juraitis savo paskaitoje buvo palietęs daug ginčytinų klausimų, diskusijos buvo ilgesnės negu pati paskaita.

Apie rašytojus

Diskusijų atžvilgiu rami buvo Vasario 16 gimnazijos direktoriaus Vinco Natkevičiaus paskaita "Idėjinė lietuvių lyrika". Jos ryškiausiais atstovais jis pasirinko Jungi Baltrušaitį, nuo kurio mirties šiemet sukako 30 metų, ir Faustą Kiršą, mirusį prieš 10 metų. Tačiau vis dėlto daugiausia dėmesio prelegentas skyrė J. Baltrušaičiui (1873-1944), kuris, išėjęs ir vargingos šiaudinės pastogės, rusuose pasiekė didelio garso kaip vienas žymiausių jų simbolistų. Jis taip pat buvo ir vienas žymiausių Vakarų rašytojų vertėjas, davęs rusams apie 50 knygų. Savo asmeninėje lyrikoje (rusiškoje ir lietuviškoje) J. Baltrušaitis pasireiškęs kaip visatos prasmės dainius. Jis į žmogų žiūrėjęs kaip tos visuotinės darnos

su dalele, kurios prasmė glūdi jos kūrybiškume, nes žmogui visatoje yra skirta atbaigti dieviškąją kūrybą. Todėl poezija, kuria rašytojas prisideda prie visatos tobulinimo, yra malda Kūrėjui. V. Natkevičius taip pat pažymėjo, kad Baltrušaičio asmeny bei poezijoje atsispindi Rytų ir Vakarų pasaulių sintezė. Vienu atžvilgiu kaip rytietis J. Baltrušaitis gyvė pasidavimą likimui, bet antru atžvilgiu jis žavėjosi veiklumu ir jį skatino kituose.

Nenorėdamas ilginti savo paskaitos, V. Natkevičius ties lietuvių poezijos "vienuoliu" F. Kiršą tesustojo trumpiau. Jo idėjinėje lyrikoje, kurioje Kirša nedviprasmiškai lenkiasi Viešpačiui, buvo bene ryškiausia tema-problema — kas yra žmogus: ar tai aidas iš ano pasaulio? ar tai rūko dulkė, pajėgi šviesti? ar tai smilga, linguojanti nuo vėjo?

Kreipdamas dalyvių dėmesį į lietuvių rašytojus tėvynėje už geležinės uždangos, Dr. Jonas Grišius kalbėjo apie romanistą Juozą Paukštelį, kuriam šiemet sukako 75 m. amžiaus. Papasakojęs svarbesnius rašytojo gyvenimo momentus ir trumpai supažindinęs su romanų trilogija apie

kaimo samdinius, prelegentas žymią paskaitos dalį paskyrė "Kaimynų" romanui, kuris laikytinas J. Paukštelio šedevru. Šiuo kūriniu J. Paukštelis užėmęs pastovią vietą lietuvių literatūroje, tačiau ne tuo, kaip dažnai rašoma, kad atvaizdaves patriarchališkai krikščioniško Lietuvos kaimo konfliktą su miesto hedonistine kultūra, bet tuo, kad šią 1936-40 m. aktualią temą supynė su trim žmogiškesnėmis, būtent: su turtingo ūkininkaičio ir smulkaus nuomininko dukters nelaiminga meile, motinos slapta skaudžiai pralaimėta kova prieš savo mylimą sūnų ir pagaliau su žmogiškos būties trapumu bei praeinamyme. Šios trys daugiau ar mažiau egzistencinės temos bei problemos iškeliančios "Kaimynų" romaną iš aktualių į visą žmogų aukštumą, brangią visų laikų žmonėms, o pasakojimo švelnus lyrinis tonas, tartum liaudies dainų aidas apie žuvusių jaunystės laimę, J. Paukštelio kūrinį padaro ypač artimą lietuvių širdžiai.

Žvilgsnius į lietuvių literatūrą studijų savaitėje gerokai pagyvinavo evang. kunigas Alfredas Frazkeit. Šis iš Lietuvos kilęs ir Lietuvoje vidurinį mokslą išėjęs vokiečių neskaitė jokios paskaitos: jis tik per valandą davė savo paties verstus lietuvių poetų kūrinius vokiškai, protarpiais sustodamas lyg klausytojų pasiteirauti, kaip geriau perduoti vokiškai lietuviškų žodžių ir vaizdų įspūdį, neįskreipiant jų ritmo. Šitai Alf. Frazkeit peržingsniavo per lietuvių lyriką nuo Kr. Donelaičio iki H. Nagio, sustodamas ties metų laikais ir įtikindamas, kad jis ypač geras vertėjas, kai susitinka su lietuviškomis aliteracijomis ir onomatopėjomis (Frazkeičio verčiamus eilėraščius lietuviškai skaitė Kr. Pauliukevičiūtė).

Spaudos draudimas. Prezidentas A. Smetona

Politinio pobūdžio paskaitos, lietusios Lietuvos praeitį, šioj studijų savaitėje buvo trys. Toliausia į istoriją siekė dr. kun. Juozas Vaišnora savo paskaita apie "Lietuviškos spaudos draudimo laikotarpį" (1864-1904 m.). Dalyviams ypač stiprų įspūdį paliko tos paskaitos vietos, iš kurių buvo matyti, kad dabartinių sovietinių Lietuvos okupantų įvairūs draudimai yra labai panašūs arba tiesiog tapatiški su caristinės Rusijos žandarių persekiojimais, kiek jie buvo nukreipti prieš Katalikų Bažnyčią Lietuvoje.

Artimesnę Lietuvos praeitį lietuvių rašytojo R. Spalio paskaita apie Lietuvos prezidentą Antaną Smetoną, nuo kurio gimimo šiemet sukako 100 metų. Paliedamas buvusio prezidento darbų galutinį įvertinimą būsimiems istorikams, kai bus nurimusios aistros, prelegentas sakėsi jau dabar žiūrėti į A. Smetonos gyvenimo veiklą teigiamai. Ta veikla šitokia jam atrodė iki 1926 m. perversmo. Tačiau ir po jo Smetona ne vien klaidas darė. Palietęs tragiškas 1940 m. birželio mėn.

(Nukeita į 2 psl.)

LIETUVIŲ STUDIJŲ SAVAITĖ ŠVEICARIJOJE

(Atkelta iš 1 psl.)

dienas, R. Spalis nurodė, kad prezidentas tada blaiviausiai vertino situaciją. Nors įvairių veiksmų ir aplinkybių jo autoritetas buvo susilpnintas, tačiau A. Smetona geriausiai suprato Sovietų Sąjungos ultimatyvius reikalavimus. Jis gi buvo paskyręs užsienio diplomatinę šefą, kuris derintų pasiuntinių veiklą okupacijos atveju, nors tam numatytos lėšos ne dėl Smetonos kaltės nebuvo pervestos į užsienius. Prezidentas per paskutinį posėdį siūlė atimti Sovietų Sąjungos ultimatumą ir trauktis į užsienį. Tačiau, negavęs savo vyriausybės pritarimo, A. Smetona traukėsi vienas su vienu antru ministru, tuo reikšdamas bent simbolinį pasipriešinimą okupantui.

Vertindamas prezidentą A. Smetoną teigiamai, prelegentas pripažino ir kai kurias jo silpnas. Antai, aiškindamas, kodėl po 1926 m. perversmo A. Smetona įvedė autoritetinę santvarką ir ją palaikė iki sovietinės invazijos 1940 metais, R. Spalis nurodė Smetonos nepasitikejimą tautos suvokimu demokratiškai tvarkytis, o tas nepasitikejimas buvęs lyg paveldėtas iš atgimimo laikotarpio, kada Lietuva buvo „vilku“ grasoma, bet lietuviai tikro tautinio sąmoningumo dar nebuvo pasiekę. Tai leido vienam studijų savaitės dalyviui (J. Barasui) paklausti: „Sutinkant, kad 1926 m. gruodžio mėn. perversmas, kuriam vadovavo A. Smetona, buvo reikalingas tautai kaip ligoniui chirurginė operacija, tai kaip vertinti tą „gydytoją“, kuris po operacijos tą „ligonį“ gydė per daugelį metų, neleidamas jam atsikelti?“

Per diskusijas po paskaitos apie prezidentą Smetoną taip pat paaiškėjo vienas svarbus politinis faktas, kuris lig šiol nebuvo viešai iškeltas, svarstant Lietuvos vyriausybės laikyseną po Sov. Sąjungos karinių įgalių įsileidimo į Lietuvą 1939 metais, būtent, kad tada Lietuvos Užsienio reikalų ministeriai buvo žinoma apie Sov. Sąjungos slapta susitarimą su Hitlerio Vokietija pasidalyti Lietuvą įtaką zonomis (dalį Suvalkijos paliekant nacinei Vokietijai). Tik liko neišaiškintas klausimas, kodėl tuometinė A. Smetonos vyriausybė nedarė jokių konkrečių išvadų anai klasiškai grėsmei bent kiek užbėgti už akių.

Didysis egzodas

Dr. K. J. Čeginskas paskaita „Egzodas laiko slinktyje“ lietė aną didžiąją Lietuvos nelaimę, kai 1944 m. vasarą Sov. Sąjungos divizionai antrą kartą pradėjo plūsti į Lietuvą, o panikos apimta didelė jos gyventojų masė (prelegento skaičiavimu apie 3 proc. Lietuvos gyventojų) pakilo bėgti į Vakrus, pradžioje į Vokietiją, nepaisydami to, kad šioje sveltimoje žemėje jų taip pat laukė karo pavojai su mišinim.

Kalbėdamas apie šį didįjį lietuvių egzodą į Vakrus, dr. K. Čeginskas žvelgė į sociologinės dinamikos atžvilgiu. Sustojęs ties pirmuoju egzodo etapu Vokietijos stovyklose, prelegentas pirmiausia pažymėjo jo protestinį pobūdį — nepasiduoti sovietiniams viliojimams ir negrįžti, kol Lietuva nebus laisva. Belaukiant šios dienos, pabėgėliai ir tremtiniai stovyklose buvo išvystę intensyvią kultūrinę veiklą, apie kurią liudija skaičiai. Antai, Lietuvių Sąjungos centro pranešimu Vokietijoje 1945 metais veikė 100 pradžios mokyklų, 20 gimnazijų ir progimnazijų su 6.000 mokinių, 10 meno mokyklų ansamblių su 300 profesionalių menininkų. Iš Lietuvos Sąjungos tada išėjo Lietuvos Tremtinių Bendruomenė, kuri apėmė apie 70.000 asmenų

(BALFo tuometinis pirmininkas J. Končius 1946 metais buvo sukaitys 73.000 pabėgėlių ir tremtinių). Nesulaikdama grįžimo į laisvą Lietuvą, to egzodo didžiūma buvo priversta emigruoti į įvairius užjūrio kraštus. Šitaip jie išspinduliavo Lietuvą į visą pasaulį, per dešimtį metų turėjo nemažos reikšmės visai lietuvių išeivijai ir pavergtai tėvynei. Tai PLB.

Toliau dr. K. Čeginskas detaliau pažvelgė į keturias žmonių kartas, kurios dėl sovietinės okupacijos buvo priverstos palikti tėvynę. Jis apgailestavo, kad jau su mumis nebėra seniausios kartos, kurioje atsispindėjo ryškiausi jaunosios Lietuvos momentai, pradedant „Aušra“ — jau nebėra dr. J. Šliūpo, M. Jankaus, Vydūno, dr. K. Griniaus. Jau pakeliui į ten, iš kur niekas negrįžta, ir vyresnioji karta, kuri regėjo prisikėlusios Lietuvos šėbuklą ir kuri egzodo pradžioje turėjo 35-65 m. Jai vis sunkiau beatikti jungiamąjį vaidmenį tarp šėbujos. Stipriai dar laikosi jaunoji karta, kuri egzodo pradžioje tebuvo 15-35 m. Tai Lietuvos unikumas, kuris nepažino nei svetimosios valdžios jungo, nei nepriklausomybės kovų. Šiai kartai lemia laisvos Lietuvos idėją perkelti per 2.000 metų, nors jos tarpe yra prieštaravimų ir svertimų, kurių stiprių įtakų. Blogiau su tais, kurie egzodo pradžioje buvo vaikai (iki 15 m.). Šita karta — margesnė už genį, nes užaugo svetimoje pagairėje. Joje jau yra lietuvių, kurie nebemoka lietuviškai, arba nori paskėti be ženklo.

Prelegentas baigė kartų apžvalgą tardamas, kad egzodas yra žmogiška istorija, kur yra didvyriškų darbų, nuosmūkių ir prisikėlimų. „Laiko slinktyje egzodas savo šviesa ir šėbėjais yra sklindas žmogiško taurėjimo ir pagundos šaltinis visiems užsienio lietuviams. Iškėpimas tam, kas įkvepimo ieško. Žlugdantis tam, kas žlugti nori“. Nors jis skausmingas ir pavojingas, bet vis tiek Lietuvos laisvės priešams jis sudaro nemažą akmenį kelyje į jų piktus tikslus.

Lietuvių ir šveicarų kultūriniai santykiai

Studijų savaitė,ėjusiai tautų bendradarbiavimo ženkle, pažymėtinos dvi paskaitos apie šveicarų ir lietuvių santykius. Paskaita apie lietuvių, gyvenusių ir veikusių Šveicarijoje, skaitė svarbiausias šios savaitės organizatorius dr. Albertas Gerutis. Kadangi jo tema pasirodė labai plati, prelegentas teapžvelgė lietuvių veiklą Šveicarijoje ilg 1-jo pasaulinio karo. Iš senosios Lietuvos vyru jis paminėjo T. Kosciuską, kurio širdis buvo palaidota Zoloturne, ir Ad. Mickevičių, kuris yra buvęs profesorium Lausanoje.

Dr. A. Gerutis ilgiau sustojė prie atgimstančios Lietuvos laikų, kada Šveicarijoje ilgai ar trumpiau gyveno visa galybė lietuvių, kurių vardų čia neįmanoma ne suminėti. Reikia apsisiboti tais, kurie Šveicarijoje ėjo aukštųjų mokslus. Tie šviesuoliai buvo: rašytojai Jonas Bilūnas, Marija Pečkauskaitė, Motiejus Gustaitis, dailininkas Adomas Varnas, būsimas Kauno un-to rektorius Vincas Čepinskis, vėlesniai diplomatai Jurgis Saulys, būsimieji vyskupai Jurgis Matulaitis ir Pranas Bučys ir dar vienas antras. Čarų priespaudos laikais Šveicarijoje užuovėjos savo veiklą ieškojo tiek lietuvių socialistai, tiek katalikai. Todėl nenusta-tu, kad atnaujinamam Marijonų ordinui Šveicarijos Freiburgas yra tarnavęs naujokynui, o Ingenboudis Šv. Kryžiaus vienuolyne (visai netoli Morschacho) trys lietuvių tės yra pradėjusios vienuolių gy-

Vasaros idilė Šveicarijos Alpėse

venimą, kuris davė pradžią Sv. Kazimiero seserų kongregacijai.

Antrą paskaitą apie lietuvių ir šveicarų santykius skaitė dr. Juozas Eretas. Kadangi profesorius buvo numatęs tekalbėti apie savo tautiečius, dirbusius nepriklausomos Lietuvos aukštosiomis mokyklose, jam neprisėjo skubėti per eiles vardų, — jis turėjo progos nušviesti nevienu šveicarų psichinį atvaizdėlį. Šitaip atgijo Max Niedermann, kuris Baselio un-te įvedė lietuvių kalbą į kalbotyros kursą, o vėliau ėmėsi redaguoti „Woerterbuch der litauischen Schriftsprache“, ir Alfredas Sennas, kuris, išstumtas iš Humanitarinių mokslų fakulteto Kaune, vėliau JAV-ų Pennsylvanijos universitete įsteigė baltistikos katedrą, ten prigludė tremtiniai V. Krėvė ir A. Salj ir drauge su šiuo pastaruoju užbaigė M. Niedermanno pradėtą „Lietuvių rašomosios kalbos žodyną“ (5 tomai). Paminėjo prof. Eretas ir save, ir klasikinių kalbų specialistą Pr. Brendelį, ir germanistą Gotliebą Studerį, ir psichotechniką Karolių Kochą, ir botanikos specialistą Konstantiną Regeli, suorganizavusį Botanikos sodą prie Kauno, ir medicinos daktarą Emilį Wintelerį. Kiekvienas jų savo srity padėjo kurtis Lietuvos mokslui ir augti Kauno universitetui. Jie visi mirė, išskyrus du. Gyvųjų tarpe ir profesorius Eretas — turi pridėti korespondentas. — Jis ir tebedirba lietuvių labui.

Du debutai

Studijų savaitė Šveicarijoje ilks pažymėta ir dviem paskaitininkais debutantais. Prie jų pirmiausia reikia priskirti buvusį Vasario 16 gimnazijos absolventą, dabar Vokietijos Freiburgo studentą Petrą Nevulį. Jis atėjo į pagalbą studijų savaitės organizatoriui dr. A. Geručui, — kai šiam nepavyko gauti ilgai ieškoto paskaitininko, kuris, kad ir schematiškai, nuškiečiuotų dabartinės Lietuvos ekonominį vaizdą. Nebūdamas ekonomistas, bet istorikas, P. Nevulis sutiko paskaityti apie Lietuvos kooperaciją. Paskaita paruošė apie kooperaciją Lietuvoje iki 1-jo pasaulinio karo (1914 m.). Ji buvo gerai paruošta ir gerai atlikta.

Beveik tas pats reikėtų pasakyti ir apie V. Gegecko paskaitą, kuri iš anksto nebuvo paskelbta programoje. Tai Lietuvos pašto ženklų istorija. Ji buvo įdomi tuo, kad „savanoriai“ klausytojai turėjo progos pamatyti visus Lietuvos pašto ženklus nuo pačių pirmųjų, atspausdintų ant balto laikraštinio popierio, iki pačių paskutiniųjų, ant kurių savo ženklus jau dėjo okupantai.

M. K. Čiurlionis ekrane

Iš dalies prie paskaitų, iš dalies prie meno reikia priskirti poenos dr. Liudos Alsen ir jos kolegų profesorius iš Bowling

Green (Ohio) filminę paskaitą apie M. K. Čiurlionio kūrybą. Pati dr. L. Alsen tadavė tik trumpus paaiškinimus lietuviškai, o pati esmę sudarė lietuvių Fondo išleistas, televizijai skirtas filmas, kuriame Čiurlionio tapybą aiškina profesorė L. Alsen bei jos kolega amerikietis, o Čiurlionio preliudus pianinu groja Andrius Kuprevičius. Kas aiškinimų angliškai nesuprato, tas šituo garsiniu ir spalviniu filmu turėjo gerokai nusivilti (kaip ir šių eilučių autorius), nes rodomi mūsų kūrėjo paveikslai bei juos lydėjusi simfoninė muzika labai silpnai teatstovavo Čiurlioniui. Iš jo išblukusių paveikslų ir nevykusio akompanimento buvo galima susidaryti visai priešingą įspūdį, negu buvo norėję filmo užsakytojai — Lietuvių fondas. Tiesa, ponias L. Alsen filme atrodė gražiai, kalbėjo sklandžiai ir buvo apsiėdęsi spalvingai. Bet šis jos bei jos kolegų spalvingas išvaizda kontrasto keliu kaip tik prisidėjo prie to, kad laiko paviektų M. K. Čiurlionio paveikslai nuotraukos atrodė labai išblykusios, pilkšvos, skurdžios, kurioms konkuruoti su gyvosios tikrovės „remais“ (kommentariais) nėra įmanoma. Šis filmas apie mūsų žymųjį kūrėją įrodė, kad M. K. Čiurlionio paveikslai, — jei nenorima jų sukompromituoti, — spavotai televizijai vintis netinka. Arba, jeigu juos vis tiek norima rodyti, tai negalima leisti į ekraną spalvingos tikrovės, kuri nustelbtų diskretiškas paveikslų spalvas, arba tų paveikslų komentatoriai turėtų būti visai nematomi.

Dailės paroda

Be abejo, labiau už filmą apie M. K. Čiurlionio kūrybą lietuviškų studijų savaitę praturtino lietuvių dailės paroda, apie kurią skelbė dideli plakatai visoje Liucernoje. Įstatyta pačiame miesto centre (Liucernos senosios rotušės salėje) paroda buvo priinama nemokamai visiems, o studijų savaitės dalyviai iš Morschacho buvo aplaukę laivu į Liucerną jos aplankyti in corpore. Jie ten pamatė pirmoje eilėje tapybinius darbus, sukurtus šiuo dailininku: Tado Burbos (iš Muencheno), Eugenijaus Budrio (iš Gottlando), Prano Gailliaus (iš Paryžiaus), Juzės Katiliūtės (iš Genevos), Vytauto Kasiulio (iš Paryžiaus), Gabrieliaus Stanulio (iš Genevos) ir Ewaldo Robertso, Lietuvos vokiečių, gyvenančio Vokietijos Hamme. Tarp šių dailininkų, kurie buvo įstatę aliejinės tapybos, temperos, akvarelės, pastelės, grafikos, emalio 73 eksponatus, buvo dar skulptorius Adomas Raudys (iš Prancūzijos) su 16 nedelių statulinių kompozicijų.

Nesilmant vertinti čia suminėti dailininkų, reikia pasakyti, kad beveik visi jie yra daugiau ar mažiau pasidavę abstrakcionistinei meno krypčiai. Išimti iš

šios mados tesudarė aiškus figūralistas Vyt. Kasiulis, kurio didelis paveikslas „Sacre Coeur“ su paryžietiškais to kvartalo motyvais be abejonės dominavo parodoje ir tarp to paties dailininko 10 eksponatų. Buvo malonu stebėti išstatytus, neretai beveik „neįkandamus“, mūsų dailininkų darbus ir drauge jausti jų tautinį solidarumą, sutelktinai pareišktiną lietuvių meną viename gražiausių Šveicarijos miestų — Liucernoje. Tik buvo gaila, kad Vak. Europos lietuvių neturtinigi ir todėl nepajėgūs pinigiskai, perkant kūrinius, paremti savus dailininkus, kurių ne vienas vargsta, besiekdamas aukštesnio (kultūrinio) savo tikslo.

Tėvynės valandėlė ir koncertas

Kaip anksčiau taip ir ši karta penktadienio vakaras buvo skirtas tėvynės valandėlei, kurioje savo meninius polinkius ir pomėgius parodo studijų savaitės dalyviai. Jiem šiomet vadovavo rašytojas R. Spalis, o pasireiškė daugiausia jaunimas — moksleiviai, studentai. Jie dainavo, muzikavo, šoko, deklamavo ir skaitė lietuvių rašytojus bei poetus, rašiusius šveicariškais temomis. Tačiau šio vakaro pažiba neabejotinai buvo Laima Stepaitytė, padavinusi keturias lietuvių kompozitorių dainas ir priedui, dalyvių prašoma, dar arįja iš Puccinio operos „Madame Butterfly“ Meilę Lietuvai drauge su kitais pareiškė ir kun. Franzkeit, perskaitydamas vokiškai J. Aisčio „Peizažą“ ir K. Bradūno „Vakaro maldoj“.

Tačiau nustabiliausias šios savaitės įvykis buvo šeštadienio koncertas Aulės salėje (Brunne no vasarietėje). Nustabiliausia tai, kad šį vakarą koncertą suorganizavo ir įvykdė viena lietuvi, ponia Joana Stasiulienė, atsiveždama iš Liucerno būrį šveicarų, kurie per porą valandų grakščiai šoko lietuviškus šokius ir dainavo mūsų kompozitorių lietuviškas dainas. Tiesa, tas dainas atliko ne choras, bet vienas jaunas gražas balso solistas (baritonas) Otto Linsi. Tur būt, lietuviško teksto nedaug tesuprasdamas, bet gerai ištarė lietuviškus žodžius, p. O. Linsi dviem atvejais sudainavo net 10 dainų. Lietuvių paguodai šis šaukus šveicaras pabaigai dar užtraukė, regis Čerlenės giesmę, kuri baigiasi žodžiais: „Baltas vytišis i savo žemę sugrįš“.

Studijų savaitės dalyviams ir šveicarams šis koncertas tikrai būtų buvęs mažiau malonus, jei būtų reikėję pirkti įėjimo bilietą. Bet koncertas buvo nemokamas visiems, nes salės nuoma buvo užmokėjusi viena dr. Jonė Pečiulionytė.

Lietuvių studijų savaitė Morschache buvo baigta nysku po Ant. Deksnio sekmadienio mišiomis (per visą savaitę ryto pamaldom vadovavo kun. J. Juraitis) ir baigiamuoju posėdžiu, kuriame buvo priimtas sveikinimo žodis tėvynei Lietuvai, duota studijų savaitės santrauka bei išrinkta komisija rūpintis kitu metu stud. savaitę, kuri turėtų įvykti arba Italijoje, arba Anglijoje, arba Prancūzijoje, arba toje pačioje Šveicarijoje.

Jei šiemetinis Europos lietuvių kultūrinis susibūrimas prie Keturių Kantunų ežero praėjo šauniai, palikdamas geriausius įspūdžius, dėl to „kalti“ negausūs Šveicarijos lietuvių: jie sudėjo kelis tūkstančius frankų ir

DR. S. GĖŠTAUTAS

Nervų, emocinės, šėmos problemos
2624 West 71st Street
Tel. — 925-3388
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS

GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill
Pirmad., Antrad., Ketr., ir penktad.
9 val. ryto iki 12 val. dienos ir nuo
Šeštadieniais 8:30-12 val. dienos
Emergency tel. — 788-3961
2 val. popiet iki 8 val. vakaro.

davė gerai pareigomis pasidalinusių organizacijų komitetą, kurį sudarė ponios I. Kaestlienė, A. Linderienė, dr. J. Pečiulionytė, dr. V. Dargužas, dr. J. Steponavičius, dr. kun. J. Juraitis, vadovaujami dr. A. Geručio. Jie dar kartą įrodė, kad vienybė daug gali.

J. GR.-ELL.

SKULPTŪRA CHICAGOS STOTYJE

Naujai statomoje Chicagos pakeltojo traukinėlio Kimball-Lawrence stotyje bus įrengta vadinama Erdvės energijos

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-čios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad.
6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WALbrook 5-3048

PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, IL, 599-0500
Pirmia ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ALAPUMO TARIŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
800 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. 1-5, treč. ir šėkt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477. Rez. PR 8-9960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6182 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šėktad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šėktad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto Olympe 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

ATRADO MICHELANGELO SKULPTŪRĄ

Italijos meno specialistai nusprendė, kad fragmentas galvos ir dalis kūno — nepilnas marmoro skulptūra — yra autentiškas Michelangelo darbas, neseniai atrastas vieno Romos namų sienoje.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvius gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-2 val. p. p., o trečiad. uždaryta

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 3 v. popiet. Trečiad. ir šėktad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 787-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir „contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA
2666 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šėktad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 6-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šėktad. 2-4 p. p. Kitom. dienom. tik skubiu reikalu susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šėktad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šėkt. pagal susitarimą.

Penkiasdešimt metų nuo Klaipėdos konservatorijos kapelos įsteigimo

Stasys Šimkus, apsigyvenęs Klaipėdoje, susipažino su Koennglichen-musikdirektor A. Johoff, labai geriamu visame Klaipėdos krašte muzikos autoritetu. Šimkus ėmėsi iniciatyvos steigti muzikos mokyklą. Pasikvietęs minėtą A. Johoff, Šimkus kreipėsi į Krašto Direktoriją, kad paremtų muzikos mokyklos steigimo sumanymą. Buvo sudaryta muzikos mokyklos išlaikymui kuratorija iš lietuvių ir vokiečių. Kuratorija gavo muzikos mokyklai gražius pastatus — buvusį vokiečių kariuomenės karininkų kavinę. Lietuvos valdžia paskyrė lėšų, ir 1923 m. vėlyvą rudenį buvo atidaryta privati muzikos mokykla. Direktoriūm buvo Stasys Šimkus, o iš vokiečių pusės vicedirektorius buvo A. Johoff. Atidarymas buvo labai iškilmingas, nes buvo atvykęs iš Kauno švietimo ministeris su aukštais valdžios pareigūnais. Taip pat dalyvavo ir Krašto Direktorijos vadovybė.

Stasys Šimkus seniai nešiojo sumanymą kokių nors būdu steigti orkestrinę mokyklą ir ruošti savo jaunuolių būrį simfoninės muzikos pildymui. Jam pasisekė įtikinti aukštus Lietuvos valdžios valdininkus, kad reikia prie Klaipėdos muzikos mokyklos atidaryti visiems simfoniniams instrumentams specialias klases. Lietuvos valdžia paskyrė 72 jaunuoliams stipendijas laivintis per penkerius metus. 1924 m. viduryje buvo paskelbtos varžybos. Buvo paduota per 300 prašymų, bet varžybose dalyvauti leista tik 105 asmenims. Muzikos mokyklos pastatas buvo viduryje perremontuotas į mažesnius kambarius, turinčius įvairioms klasioms. Kuratorija gavo iš Krašto Direktorijos Klaipėdos priemiestyje, Paupių dvare, kelių aukštų didžiulį namą ir ten apgyvendino stipendininkus. Ten jie gaudavo visą išlaikymą, ten pat ir pamokas ruošdavo. Mokyklos patalpose vykdavo specialią instrumentų pamokos, ir visos teoretinės disciplinos ten pat buvo dėstomos. Buvo užpirti keli fortepijonai klasioms ir vienas koncertinis salė. Orkestriniai instrumentai buvo pirkti Čekoslovakijoje ir Prancūzijoje. Mokytojai buvo pakviestas čekų Nonetas, pagarsėjęs Čekoslovakijoje, kurį sudarė devyni su aukštais pažymiais baigusieji Prados konservatoriją instrumentalistai, vadovaujami Em. Lechnerio. Darbas užėmė visu smarkumu. Abu pastatai virto bitauliais: jauni mokytojai — jauni mokiniai. Visi dalykai buvo pereinami pagal konservatorijos programą, ir todėl ji buvo pavadinta Konservatorija.

Kvotimo komisijoje dalyvavęs dr. Balys Sruoga (slapyvardžiu Ramojus) labai vaizdžiai aprašo kvotimų eigą "Muzikos Meno" Nr. 7, 1924 metais:

Simfonijos orkestro kvotimai
Ramojus

"Simfonijos orkestro, ar kaip jį ten kitą pavadinus kvotimai įvyko birželio 30 d. ir liepos 1 d. Kas besakytų — berods tai buvo originaliausi kvotimai iš visų iki šiol Lietuvoje buvusių. Susirinko vyrai, ne bet kokie! Susirinko iš visų Lietuvos kampelių, norį muzikantais būti! O muzikantais — iš pat pradžių — ypatingas daiktas. Jo ir temperamentas kitoks, negu paprastųjų piliečių. Jo ir dūša susideda ne iš tiesių linijų, bet iš suirzgiotų kablukų, jo ir žodis ne žodis — tikrai garsų kombinacija.

Susirinko iš vakaro, kiti atvyko, atvažiavo, pėsti atdrožė dar anksčiau. Apgulė jaukų muzikos mokyklos rūmą, kaip pavasario bitės, besiveržiančios į rudens avilį. Bitės, kaip bitės, žinoma burbuliuoja. Ir Muzikos Mokykla užia kaip avilys. Ryto metą — dar garsiau. Nuo sto-

ties nuo tilto pakraščiu traukia berneliai su smuikais, su besedijomis, su dūdomis, su triūbomis Muzikos Mokyklos linkui — nori "muzikantais" būti.

Prieš kvotimus Mokyklos Direktorius sako į gausiai susirinkusius prakalbą. O jis visų pirma pasakė: "Vyrai, nebijokite! Lietuva gyvena tokiomis aplinkybėmis iki šiol, kurios nieku būdu nedavė lietuvių jaunuomenei muzikos menė lavintis. Tam tyčia sudaryta kvotimų komisija ko plačiausiai tyrinėjęs kandidatų gabumus, ir gabesnieji nors ir neturi pakankamo pasiruošimo būsią priimti. Visi kandidatai negali būti priimti, nes vietų nedaug. Platus kvotimų komisijos sąstatas liudija, kad bus atsižvelgiama į kandidatus ir sprendžiama visiškai bešališkai".

Gerasai direktorius ir daugiau gražių, drąsiančių žodžių kalbėjo, tik sunku juos čia surašyti.

Visuomet rimtas būsimos bendrabučio vedėjas Juozas Žilėvičius pasistojęs ant tam tikros pakopos tvarko kandidatų dokumentus ir šaukia juos, ir įleičia į atskirą kambarį, kur aukštoji kvotimų komisija sėdi. Kvoti teko kitoje salėje, nes didžiojoje konservatorijos salėje net ryškūs Žilėvičiaus balsas beveik dingsta avilio užes: vienas skripkas birbina, kitas fortepijono klaviatūra pirštus lakina, trečias burbuliuoja į dūdą, ketvirtas baselijos šonus lopo (mat, jos šonai atsiklijavo ir juos degtukais bestiprinant, plėšrių garsų jie išleičia), kitas vėl savo kakarmės stygas mėgina, kitas vėl balsiai gaidų pavadinimus ir savo galvą kala, kitas vėl savo kaimynui į pašoną bakši, — būsimieji "muzikantai" nesėdi be darbo! Tik tai tasai, kurio eilė bus eiti į "cerberių" kambarį — palei duris neramiai trepsi.

Iš karto eina smuikininkai, smuikininkai... O jų ten visokių būta — ir labai gabių, ir visai neraliuotų, ir gerokai pasirengusių ir visai netašytų.

Šit pro duris į "cerberių" kambarį įklumpina striukas, bukas kubiukas, 14 metų berniukas, atvykęs iš kažkur nuo Vilkaviškio, nešdamas skripką, kuri, jeigu jai įkalti į apačią kuolą, galėtų jam "baselį" atstoti. Jo smuikas, žinoma, nesuderintas. Suka, suka ne kaip šriubo pasukti negali. Geraširdis mokytojas Ludvigis suderina jam smuiko stygas. Traukia "šmičą" kartą kitą — nuo stygos į stygą, nepataiko. "Ar seniai jau smuikuojai?" — klausia vienas "cerberių".

— klausia vienas "cerberių".

"Ogi prieš išvažiuojant į Klaipėdą mama nupirko, tai nuo to laiko ir moku", — stačiokiškai atsako berniukas. Bet eina jo muzikalumo bandymas: pasirodo bernioko labai muzikalaus esama. — "Ar nenori mokytis dūdą pūsti?" klausia "cerberis". "Ne, nenoriu" — atsako vaikas. "Mano dėdė pūtė, pūtė — ir neišpūtė". — "Jei dūdos nepūsi, tai mes tavęs visai neprilimsim", — juokauja "cerberis". — "na, tai kas: aš pamačiau Klaipėdą!"

Ateina vėl kitas tipas — su smuiku, žinoma. Pakaušis plikas, nosis — susilenkus. Vargonininkas. Į klausimą, ar seniai jau groja — atsako, kad nuo pat mažų dienų ir visokiomis instrumentais. Bet kai pradėjo smuikuoti, smuikas kai pradėjo cypėti — tai "cerberiai" vienu balsu patarė: "Važiok Tamsta namo, nes nenorime tamstos šeimininko gyvenimo ardyti!"

Vėlei ateina tipas, metų — 25-27. Sodžiaus berniukas, stačiai nuo dalgio. "Ar moki groti kokių nors instrumentų?" — jo klausima. "Ne, nemoku", prisipažįsta. "Ar pažįsti gaidas?" — "Ne, nepažįstu". Išbandžius jo muzikalinę nuovoką, pasirodo, kad jos nesama nei šešėlio. "Tai ko Tamsta atvažiavai?" — klausia nustebe kvotėjai. "O kad aš turiu labai didelę "akvatą" — paaiškina.

Vėlei kitas tipas. Ateina, pareiškia, kad Kauno Muzikos Mokykloje visus metus fortepijonu skambinęs. Rodo "liudymą". Pasirodo — ne gaidų nepažįsta. Ir tokių tipų daugybė. Ir kiekvienas kitoks. Bet daug buvo ir kitokio pobūdžio. Šit vienas muzikalus vaikas iš Klaipėdos krašto, 13-14 metų, ateina su smuiku. Bet čia jis per mažai pasirengęs. Jam kvotėjai siūlo kitą kokią lengvesnį instrumentą. O jis — jeigu ne smuikas ir ašaros... Arba kitas Klaipėdos vaikuikas — basas, apiplyšęs, mažai pasirengęs, bet labai muzikalus. Kvotėjų veiduose — džiaugsmas! Arba dar — ateina suaugęs vyras, šeimos tėvas, gabus žmogus. Į kvotėjų nurodymus, kad reikės išbūti penkis metus — ar jis galės palikti šeimyną ir ją ap rūpinti, jis išdėsto, kaip visa tai sutvarkęs ir padaręs. "Pasirūšimas viską padaro", — skaudžiu balsu pridūrė. Buvo gabių berniukų, kuriems įgri-o gimnazija. Vienas nieku būdu negalys buhalterijos įveikti, antras visa širdžia matematiką keikia, trečias prisiekė fizikos niekuomet nepripažinti. O "muzikantai" — jie daugiausia geri.

Kur čia juos visus besuskaitysi ir

apibūdinsi! Buvo dalykų net anekdotinio pobūdžio, bet apie tai — privačiuose pasikalbėjimuose...

Į simfonijos orkestro auklėtinių būrį priimta labai gražaus jaunimo... gražios medžiagos. Jie visi daugiausia neturtingi, negalį savaimingai eiti muzikos mokslą. Jei ne ši proga — jų gabumai būtų žuvę gyvenimo sūkuriuose. O einant simfonijos orkestro mokyklą, tokių prityrusių mokytojų priežiūroje, kaip kad jau pakviesta yra, jie išaugs į žymiais muzikantais. Reikia tikėtis, kad už poros metų jau pradės groti simfonijos koncertuose, jeigu dar nepilnas orkestras, tai bent graži jo dalis.

Berods, kažkur pats direktorius Šimkus buvo metęs mintį, kad Klaipėdos simfonijos orkestrą būtų gera pavadinti Klaipėdos Capella (kapelija). Visai teisinga buvo mintis. Kapelija — mūsų kalboje yra gyvas žodis ir gyvai simbolizuoja šio orkestro organizaciją. Jeigu patsai Šimkus to vardo ir neprilims, tai žmonės vis viena tą orkestrą vadins kapelija".

Pažanga instrumentų grojime buvo tokia didelė, jog sekančių metų pradžioje jau buvo pradėtos simfoninio orkestro repetacijos, kurioms vadovavo pats kapelos autorius Stasys Šimkus. 1925 mokslo metų pabaigoje Kapela turėjo savo pirmą simfoninį koncertą Klaipėdoje. Po to padarė pirmą kelionę su koncertais Panevėžyje, Šiauliuose ir Kaune. Klaipėdos koncertą vokiečių spauda nepaprastai įvertino, ir atelyje vokiečiai nuosirdžiai lankydavo koncertus. Lietuviška spauda plačiai aprašinėjo tuos koncertus. Visų akys buvo nukreiptos į Klaipėdą.

Kai čekų Nonetas atvyko į Klaipėdą, man teko kaip konservatorijos inspektoriumi, organizuoti koncertus ir važiuoti su jais į Tauragę, Panevėžį ir Šiaulius. Vėliau Nonetas pats vienas aplankė Latviją ir Estiją, visur savo tobulu grojimu buvo aukštai spaudos vertinamas.

Orkestrantams buvo gauti iš geležinkelio keli vagonai, kurie buvo ant laisvųjų bėgių pastatomi. Ten koncertantai ir nakvodavo. Atsimenu Panevėžyje, kai ėjome iš stoties į koncerto salę praktikai, koncertantams nešant su savim instrumentus, pultus ir gaidas (kontrabasus ir būgnus vežant sunkvežimiu), gyventojai, susirinkę šaligatviuose, vieni žiopsėjo, kiti plojo, o dar kiti su nosinaitėmis mojavė. Tai buvo tikrai jaudinantis vaizdas.

Kai 1930 metais penkmečio stipendijos buvo išbaigtos. Kapela užsida-

(Nukelta į 6 pusl.)

Dalis atvykusių kvotimams ir norinčių įstoti Klaipėdos konservatorijos kapelon. Pirmoje eilėje iš dešinės kairėn sėdi (kvotimų komisija): Stasys Šimkus, J. Žilėvičius, Balys Sruoga, p. Embergaitis (konservatorijos sekretorė), prof. Ig. Pralgauskas, R. Juzefskaitė, W. Luderwiga, J. Nikolajevskis.

Nuotrauka Gedimino Naujokaitis

Danguolė Sadūnaite

VASARA KVEPIA ROJUMI

1.

karštas
karštas smėlis — —
karštos pėdos saulės.

2.

kaip nubėgsiu
basom kojom —
karšta žeme
Tavo širdį?
gyvybės prašydama...

ROŽE PRAZYSTA

1.

nusibodo dangui —
virpanti ilga kelionė.
(gabų gale nutilo,
saulės turgus...)

2.

tiktai tavyje išsilaukė,
dainuojantis
ir nuogas sąlytis —
spalvos ir kvapo,
rožė!
ir manoji diena tavimi sutepta.

LIKIMAS

1.

putojančių rožių žydėjime —
susiliejio tavo ir mano dienos.

2.

pu tojančiam žydėjime sodu,
diena užsibaigė vaisių užmezgimu
ir žemės kūnas — mūsų lova.

VASAROS KARŠČIAI

žūrėk!
nauja diena atšauktuoja.
(lyg karštakraujis žirgas)
ir kaip toli su juo nujosim?

ar toli, ar arti —

lietus išmaudys mus kelyje;
(lietus išmaudys...)
apkabins vėjas, kaip savo mylimąją.

NAKVYNĖ

nakties žaliuoj ašketelėj,
pasistatysiu palapinę
pilnos kišenės duonos;
pilnos kišenės obuolių —
ir mėnesienos druska
ant manęs byra

ŠOKIS

medį,
šoky —

vėjas tave apkabino...
(skausmingas tai grožis!)
ir nuo tavo kraujo,
jis greitai sušils.

MIRGAI

paveldėk iš manęs gyvybę;
paveldėk iš manęs gyvenimą — —

žydintį alyvmedį — —
(raudonąją magiją kraujo.)
iš manęs paveldėk

visą: visą
raudonuojančių obei...

ZVAIGZDĖTAS VASAROS DANGUS

1.

tamsa
laša į mano kraują,
kaip raudonas vynas — —
patelkėjo mėnuo,
nusilėdo saulė

2.

tamsa: raudonas vynas
į mano kraują laša
ir dangus, šią naktį —
tikras
limksmybių parkas...

DANGUS, LAUKŲ TAMSOJE LAIDOJAMAS

1.

dangus,
laukų tamsoje laidojamas...

2.

pasilaikysiu tiktai kas būtina;
pasilaikysiu —
auksinį lauko luitą;
kontūrą miško...
ir mėnesienos karkasą — —

*

1.

aš būsiu tau medžiui;
paliesiu tave saule. —

vėliau, srovenančia
lietaus tamsa — —

2.

ir vieną dieną
vieną dieną:
(tylai verkiant)

drumsta mano žievė,
mano kamienas —
tave sušildys:

ugnįje nubudę

RUDUO MEDYJE

pamažu —
ruduo išryškėja medyje;
(medžio skolinant drabužį...)
kaip ir pernai,
saulė apdovanojo kiekvieną lapą,
aukso medaliu...

Nauji leidiniai

• **I LAISVE.** 1974 m. birželio mėn. Nr. 60. Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai. Šio numerio redaktorius — Leonardas Valiukas. Administruoja Aleksas Kulnys, 7034 Hartcrest Drive, Rancho Palos Verdes, Calif 90724. Metinė prenumerata JAV, Kanadoje ir Australijoje 7.00 dol., kitose kraštuose — 5.00 dol. Šio numerio kaina 2.50 dol.

Naujame numeryje pabrėžti: Antano Maceinos straipsnis, liečiantis Išeivijos jaunimo situaciją "Dvieju kultūrų sankirtis", J. Gailos svarstymai, Išeivijos misija ir jos realizavimas", J. Kojelio retrospektyvus žvilgsnis tema "1973 metai Lietuvos laisvinimo veikloje" ir kt. Pagirtinas redaktorius ir už tai, kad, svarstant jaunimo paruošimo ir jo įsijungimo į Lietuvos laisvinimo darbą, leido pasisakyti ir paties jaunimo atstovams: Arimantui Arbui, Elenai Bradūnaitei, Linui Kojeliui ir Jūratei Pažeraitei.

• **Filatelistų draugijos LIETUVA** žurnalas, 1974m. Nr. 1—159. Žurnalas apima filatelią, numizmatiką, istorinę filatelią, numizmatiką ir kitas artimas sritis. Redaguoja Liudas Kairys, 4046 S. Montgomery, Chicago, Ill. 60632. Administruoja Kazys Rožanskas, 6941 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Žurnalo metinė prenumerata 5.00 dol.

Ne tik minėtomis sritimis specialiai besidomintiems, bet ir visiems šios rūšies žurnalas paverstas ir paskaitytis yra vienas malonumas, ypač, kai visa medžiaga yra įdomiai atrinkta ir puošniai gražiai iliustruota. Tačiau šis leidinys negaluoja ta pačia liga, kuo singuliariai čia Išeivijoje kone visi specialieji sričių ir šiaip rečiau beišėina leidiniai: kai kurių autorių raštuose knibždėte knibžda kalbos, gramatikos ir skyrybos klaidų. Tai leidėjai ir redaktoriai turėtų atkreipti rimtą dėmesį, pasitariant raštų taisymui patikima lietuviška.

• **Sofija Ozellenė, DIENU VITRAŽAI.** Viršelis dail. Ados Korskaitės. Spaudė "Draugo" spaustuvė 1974m. Leidinys 380

Chicagos scenoje

KOMPOZITORIUS COHAN OPERETĖJE

Filmų pasaulis nusigynė. Užtvino ne tik šlykštūs X filmai, bet ir daugelis kitų, gaudami publiką, pataikauja minios menkystei, besitaikstą žmogų užimti ir prajuokinti, bet ne kultūrinti, ne atskleisti psichologines gelmes, ne praturtinti meniškuumu, istorine tiesa ar nors geografiniu grožiu.

Užtat galima pasidžiaugti, kad pasitaiko visai gerų scenos veikalių. Vienas iš tokių yra dabar Chicagos pietvakarių In The Round Dinner Playhouse teatre statomas "George M.". Pavadinimas sutrumpintas. Pilnas turėtų būti "George Michael Cohan", tai pavaizdavimas gyvenimo ir kelio į kūrybinį pasisekimą to didžio amerikiečių kompozitoriaus, gyvenusio 1878-1942 m., šimtmečio savarčio išėjusio scenon su savo draminiiais, populiariosios muzikos kūriniiais ir su aktoriaus sugebėjimais. Jau pirmojo pasaulinio karo metu jis pagarsėjo savo plačiai paplitusia daina Over There, už kurią gavo JAV kongreso medali. Ir dabar dažnai kartojama jo I'm a Yankee Doodle Dandy; Give My Regards, Mary; It's Grand Old Flag, taip pat Broadway'aus dainos.

Šis vaidinimas ir stėjo iš

psl., kaina 5.00 dol., gaunamas "Drauge".

Nekomplikuotai sakytume, apysakos ar romano forma čia pasakojamas vienos šeimos, jų giminių, pažįstamų bei artimųjų gyvenimas nepriklausomos Lietuvos metais bei karo nelaimių sukuriuos. Pasakojimas daug kur atremtas į tikrovinius faktus ir tiesioginę autorės patirtį. Lengvo ir švelniai sentimentalus pasisakymo mėgėjams knyga patiks.

• **Kun. Augustinas Steigvilas, NERAMI ŠIRDIS.** Trumpi dvasiniai apmąstymai. Atspausdinta "Laiko" spaustuvėje, Mendoza 2280, Avellaneda, Argentina, 1974 m. Leidinys iliustruotas nuotraukomis ir piešiniais. Apmąstymai suskirstyti į šiuos skyrius. Kalėdinis laikotarpis, Gavėniški apmąstymai, Velykinė pergalė, Krikščioniškoji poema "Tėve mūsų, šventieji metai. Leidinys 88 psl., kaina nepažymėta.

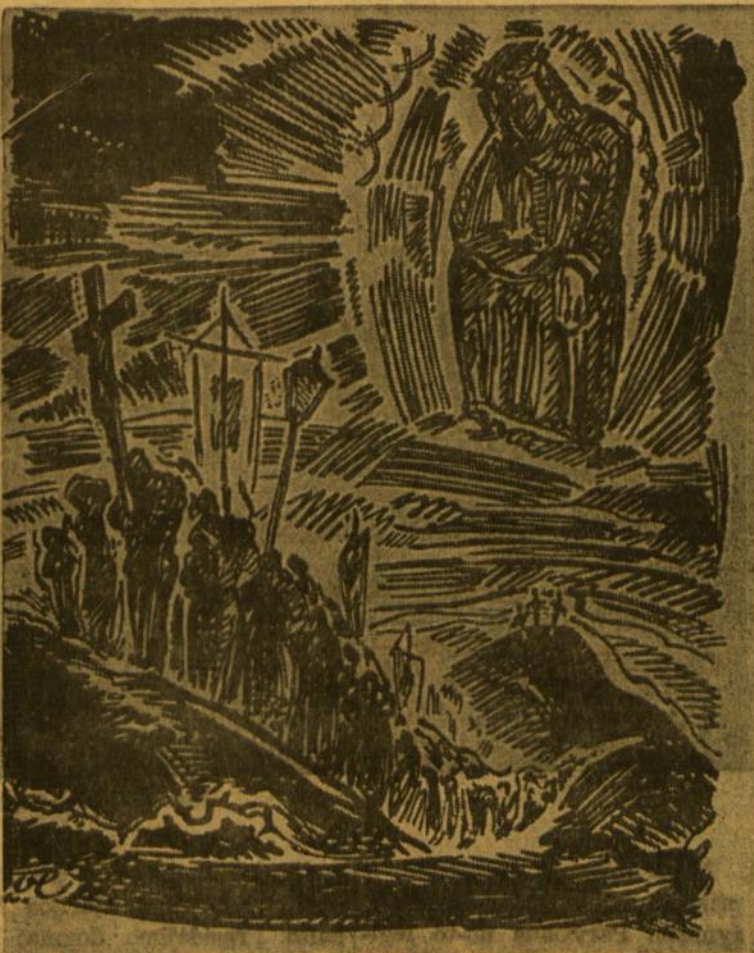
• **Lietuvių Bendruomenės Los Angeles Jaunimo ansamblio 25 metų JUBILIEJINĖ SVENTĖ** (1949-1974). Spaudai parengė A. Rūta, J. Kojelis ir B. Brazdžionis. Leidinio viršelį piešė M. Biržiškaitė — Žymantienė. Foto nuotraukos daugiausia Leono Kanto, keletas L. Briedžio ir kitų.

Tai didelio formato, gausiai iliustruotas albuminis leidinys, skirtas Los Angeles Jaunimo ansamblio jubiliejinei šventei. Po oficialiųjų sveikinimų einančius leidinio puslapiuos tekstas ir nuotraukos mums pasakoja spalvingą šio ansamblio istoriją. Kaip žinome, ansamblio jubilėjaus proga ši vasarą Los Angeles buvo surengta gana plati lietuvių tautinių šokių šventė, kurioje pasirodė ne tik jubiliejinis Los Angeles ansamblis, bet ir Chicago, Detroito ir San Francisco lietuvių tautinių šokių vienetai. Leidinyje matome ir jų veidus. Šio gražaus leidinio kaina 2 dol. Galima gauti ir pastu užsisakyti pas ansamblio vadovę Oną Razutienę, 3767 Aloha St., Los Angeles, Calif. 90027.

Broadway'aus į Chicago. Jame daug patriotinio jausmo, gal todėl ir imtas vaidinti liepos mėnesį. Operetė muzikinį apipavidalinimą paruošusi Mary Cohan. Vaidinimas labai gyvas, susideda iš tokių gausybės mozaikinių dalykėlių, dainų, baletų, valdybinių įtarpų. Veiklas praėjus per gabaus, Chicagoje Forum, Candle Light ir šiame teatre besireiškiančio režisoriaus W. Pulinski rankas. Ir aktorijų kolektyvas stiprus. Pirmąją Dietrich Shelling, ypač gerai pasireiškęs tame pat teatre ilgaiėjusiam volikiško atspalvio "musical" — Cabaret. Yra ir kitų scenos stipriųjų, pvz. daug kartų televizijoje rodesis Mike Nussbaum, Northwestern universiteto prof. Frank Galati (dėstas drama ir Goodman teatre, Roosevelt ir South Floridose universitete); tarp šio pastatymo aktorijų randame ir Roger Mueller — studijas išėjusį Northwestern universitete ir ten režisavusį porą veikalių; čia yra ir filmų aktorius Ed Kreiger, taip pat J. Martinez — baigęs Londono katalikų karališką dramos akademią, ir ellė kitų talentų.

Veiklas nėra taip jau labai komiškas, bet labai turtingas melodijomis, baletu, vaidyba ir kitais įvairumais.

Juozas Prunskis

Liudas Vilimas (1912-1966)

Vilniaus Kalvarijos

Kultūrinė kronika

DANGUOLĖS STONČIŲ GRAFIKA ČIURLONIO GALERIJOJE

Jaunos mūsų dailininkės Danguolės Stončiūtės grafiškos darbų paroda Čiurlonio galerijoje, Chicagoje, įvyks rugsėjo 20-29 dienomis. Kaip grafiškė, Danguolė Stončiūtė yra viena ryškiausių jaunųjų lietuvių dailininkų būryje. Praėjusį pavasarį tiek amerikiečių, tiek lietuvių meno bičiulių dėmesį patraukė jos darbų paroda Mundein kolegijos galerijoje, Chicagoje. Šią vasarą jos darbų paroda buvo atidaryta ir Dainavos stovyklavietėje ateitininkų sėdraugių stovyklos dienomis.

JAV-SE 1.4 MIL. ANALFABETŲ

Gyventojų surašinėjimo duomenimis (1969 m.) tarp 14 ir daugiau metų turinčių JAV 143 mil. gyventojų net 1.4 mil. yra neraštingi. Tuo susirūpinęs JAV kongresas ateinantiems ketveriems išdo metams paskyrė 413.5 mil. dolerių finansuoti skaitymo mokymo sustiprinimą ir teikti berašiams specialų mokymą.

PRANEŠIMAS

Už sertifikatus mokame:

7½% 4-riems metams už \$10,000.00 ar daugiau
6¼% 30-diai mėnesių už \$1,000.00 ar daugiau
6¼% 1-riems metams už \$1,000.00 ar daugiau
Pagal susitarimą, dividendus galime prisijusti kas mėnesį arba kas ketvirtis metų.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus \$50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederatė arba ekologišką su stovu.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAM SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI

Saint Anthony Savings

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

VYTAUTO MAŽELIO NUOTRAUKŲ PARODA

Žinomo mūsų fotografo Vytauto Maželio, kurio nuotraukomis dažnai puošiasi ir Draugo kultūrinis priedas, meniškiųjų nuotraukų paroda vyks Kultūros židinyje, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y., rugsėjo 7-8 dienomis. Oficialus parodos atidarymas rugsėjo 7 d. 7 val. vak. Paroda rugsėjo 7 ir 8 d. galima lankyti šiomis valandomis: šeštadienį nuo 12 iki 9 val. vak., sekmadienį nuo 12 iki 8 val. vak. Parodą rengia New Yorko Skautams remti komitetas.

MIRĖ ISRADEJAS SEVERSKY

Aleksandras de Seversky, žymus išradėjas aviacijos srity, mirė New Yorke, sulaukęs 80 m. amžiaus.

UNIVERSITETE KETURIOLIKMETE

Tik 14 m. turinti Cheryl Sue Roe, iš Wood River, Ill., įstojo į Illinois universitetą Champain. Ji keturių metų matematikos kursą East Alton-Wood River aukšt. mokykloje išėjo per kels mėnesius. Studijuos atominę fiziką.

SUDEGĘ MENO TURTAI

Kanados parodoje užsidegė tarptautinio skryiaus rūmai. Sudėgę ispanų paroda su gausiais meno turtais. Nuostolių apie 1.5 mil. dolerių.

KVEPAVIMO TAKŲ SPECIALISTŲ PERSPEJIMAS

Plaučių ligų specialistai, dirbantieji Chicagos draugijoje kovai su plaučių ligomis, primate, kad mūsų organizmas turi geras priemones sulaukyti įkvėpiamame ore esančias dulkes, nešvarumus, net užkrėtus. Tačiau rūkymas paralyžuoja kvėpavimo takų jautrios plėvės veikimą ir sumažina galimybę plaučius apsaugoti nuo kenksmingų medžiagų.

PROFESINĖ SVEIKATA

Chicagoje rugs. 9-10 d. įvyks sveikatingumo konferencija, kuri svarstys įvairių pro-

fesijų sveikatos klausimus. Ją organizuoja National Institute for Occupational Safety and Health.

PAGERBĖ DAKTARĄ

Dr. Jose N. Rodriguez darbuojasi su Philipinų raupuotaisiais nuo pat 1922 metų. Už nuopelnus jis neseniai apdovanotas Damien-Dutton žymeniu.

MOTERIS — DIECEZIJO LAIKRASČIO REDAKTORE

Vyskupijos laikraščio "Michigan Catholic" redaktore paskirta Margaret Cronyn. Ji yra motina septynių vaikų, tame laikrašty bendradarbiavo per 25 m.

NEIVERTINTI KULTūros DARBUOTOJAI

San Francisco mieste išsimokslinę bibliotekininkas gauna 12,500 dol. metams, o gatvių valytojas 17,059 dol. metams.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — OA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS APARATŲ
PALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIKAS & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
—TEVAS IR SONUS—
TRYS MODERNISKOS KOPLYCIOS
2533 West 71st St. — Telef. GRovehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SONS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRgina 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel: YArds 7-1138-39
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE, CICERO, ILL. Tel: OLYmple 2-1003

Septyni šimtmečiai Tomui ir tomizmui (7)

Didieji protai ir nuomonės

DR. GR. VALANČIUS

Jeigu bandytume scholastiką apibūdinti, remiantis keliais būdingais jos bruožais, tai ji atrodytų daugmaž šitaip: 1) scholastika nesiekia atidengti naujų pažinimo šaltinių bei horizontų, ji nėra originali bet eklektinė; 2) moksle - filosofijoje ji bazuoja beveik išimtinai Aristotelio, ir tik dalinai bei netiesiogiai Platonu, taipgi Plotinu; 3) teologijoje ji atsiremia į Bažnyčios Tėvus, ypač Augustiną; 4) ji siekia harmonijos tarp sielos ir kūno, tikėjimo ir žinojimo, mokslo ir Apreiškimo; 5) ji siekia ginti ir teologiskai - filosofiskai pagrįsti Apreiškimo tiesas, atsišalęs į aristotelinę logiką ir metafiziką, taipgi fiziką - biologiją; 6) scholastika naudojo šias priemones: *komentavimą, viešus disputus ir argumentinį - loginį metodą* (pro-contra - conclusio); 7) scholastikos „Main Stream“ yra tomizmas, jos šaltiniai atsišakojo į tris ypač išreikšti raštuose prancūzo Jono Duns Scotus ir jėzuito Pranciškaus Suarez (1548-1617); 8) filosofiskai scholastika - tomizmas yra *realistinė* ir metodologiškai *dialektinė*, jos pobūdis — intelektualizmas.

Nors jau minėjome Tomą ir Bonaventūrą buvus dideliais varžovais, teologiskai - filosofiskai jie abu mažai teisiškai. Pirmąjį galėtume apibūdinti neoplatoniškai augustininio tipo idealistu, o antrąjį aristoteliniu intelektualistu, logiskai realistiniu sintetiku. Laikraščio rašinio ribos neleidžia mums sustoti prie Duns Scotus ir Suarez gan esmingų nesutarimų su Akviniečiais, kurie tačiau nepajėgė scholastikos nukreipti iš jos tomistinės vagos. Tomo genijus ir jo oficialus išaukštinimas Bažnyčioje šešėlini nustūmė ir žymiuosius (šv. Anzelmas, Abelardas, Roscellinus ir Ockham su jų nominalizmu, Roger Bacon, vėlesnius ispanų scholastikus Vitoria ir Suarez amžininką bei anzelminį idėjų puoselėtoją Velasquez) scholastikus prieš jį ir po jo. Negalima praeiti pro šalį ir pro labai žymų anų laikų žydų filosofą - teologą Mose Maimonides (1135-1204), bandžiusį suvesti aristotelizmą ir visas tris (krikščionybę, judaizmą ir mohamedizmą) religijas į vieną filosofinę sintezę. Be jau minėtojo arabo filosofo Averroes, didelių pėdsakų paliko ir kitas žymus arabas Avicenna (980-1037), gyvenęs ir veikęs Bucharoje, anuomet islamiškoje karalystėje ir dabartinėje, rusų užgroboje, Uzbekijos srityje. Paskutinis, bet toli gražu ne mažiausias, yra aiškių vienuolis Jonas Erigena (815-877), kaip šviesi žvaigždė, šviečianti tamsiame krikščionybės danguje, lygiai chronologiniame viduryje tarp Augustino ir Tomo Akviniečio. Kodėlgi turėčiau delsti prisipažinti turįs išimtinį palankumą šio pastarojo krikščioniškojo panteizmo - panchristizmo idėjoms, kuriomis žavėjosi ir didysis Bonaventūra ir tokie didieji protai kaip žymusis portugal - žydiškas olandų filosofas Baruch Spinoza (1632-1677) ir vokiečių matematikas - filosofas Baron von Leibniz (1646-1716), Vladimiras Solovjovas (1853-1900), Othmar Spann (1878-1950) ir Teilhard de Chardin (1881-1955). Erigena neišsigalvojo nieko naujo, o tik atgaivino kai kurių Bažnyčios Tėvų seną panteistinę krikščio-

nybės interpretaciją, pabrėždamas šv. Trejybės - Dievo - Logos vienumą bei išskeldamas neoplatonišką *pasaulio sielą*, į kurią krypta žmogus, siekias pagal Augustiną, „atsikvėpti Dievuje“, atseit su juo susijungti. Tokiu panteistiniu misticizmu alsuoja ir Bonaventūra raštai.

Beje, anuokart perspėjau nesumaišyti dviejų daug kuo panašių (abu kardinolai - generolai - teologai) viduramžių Bonaventūrų. Tokį susipainiojimo priekaištą galima padaryti net pačiam Dostojevskui (plg. Mačinos „Didysis Inkvizitorius“, 1974 m.). Jis antai aiškiai neskiria dviejų 15-jo šimtmečio Torquemadų, Jono ir Tomo, dėdės ir brolėlio. Kardinolo ir žymaus teologo neskiria nuo dominikonų prioro ir karališko (Izabelės ir Ferdinando) nuodėmklausio bei tariamojo „didžiojo inkvizitoriaus“. Iš abiejų jis padaro vieną, bet istoriškai netikrą, neigiamą asmenybę ir net nekenčiamą baubą. Atleiskite dėl šios mažos digresijos į šalį.

Grįžtant prie scholastinės tomistinės įtakos vėlesnei filosofijai 16-18 šimtmečiais, nors pats tomizmas tada ir mirdėjo, reikia pripažinti jį buvus gan stiprią. Skirtumas tik toks, kad nesitenkinta antikiniai aristoteliniai mokslai ir ieškota naujų pažinimo šaltinių, ypač gamtos matematikos moksluose, ir naujų filosofinių įvalgų. Jau Niccolus de Cusa (1401-1464), beveik šimtmečių anksčiau ir prieš pasirodant epochiniam Niccolus Copernicus (1473-1543) veikalui „De Revolutionibus Orbium Coelestium“, ieškojo centro saulėje, o ne žemėje. Jis identifikavo beribę ir begalinę visatą su pačiu Dievu, ir tar-tum paskandino žmogų tame

Scholastikai ar egzistencialistai?

Nuotrauka Jono Bogutos

panteistiniame misticizme. Nors ir sukūrė naują pasaulėvaizdį, aiškiai priešingą aristoteliniam-patolomėjiniam pasaulėvaizdžiui, kuriuo klaidingai bazavosi scholastika ir tomizmas, Copernicus ir po jo Galileo Galilei (1564-1642) nenuėjo garbinti mechanistinių ir bedvasių gamtos įstatymų, o garbino kaip ir garbinę krikščioniškąjį Dievą. Viena iš tomizmo bei scholastikos sunykimo priežasčių anuomet ir buvo tai, kad jos atsuko nugarą Kopernikui ir Galilei, atseit, kad delsta atsisakyti senojo ir atgyvento gamtos mokslų pasaulėvaizdžio. Dar blogiau, Varmijos vyskupo autoritetu dengiamą Koperniką jie paliko ramybėje, o tą vargšą garsų profesorių garsaus Paduvos universiteto Galilei andai net nuteisė bažnytniame teisme už tai, kad šis „liepė“ žemei sukstis aplink saulę, o ne atvirkščiai. Galilei liūdnas epizodas daro ne tik negarbę, o ir gėdą, anuometiniams scholastikams, kurie veržėsi į oficialius Bažnyčios patarėjus. Deja, tai nebuvo nei pirma, nei paskutinė jų trumparegyvė. Andai, ar gražiai pasiilgta su Origenu, pačiu didžiuoju 3-jo šimtmečio protu? Kodėl delsiama su jo reabilitacija?

Nepakankamai įvertintas ir priestomistinis krikšč. filosofas, žymusis Paryžiaus un-to logikos profesorius Petras Abelardas (1079-1142) čia, mat, labai panašūs motyvai kaip ir Origeno reikale. Kuo kaltas jisai, kad jo meilė Eloizei pasibaigė taip tragiškai ir sujaudino visą 12-ąjį šimtmetį, patį Abelardą prieš jo valią nublokšdama į kraštutinumą. Ar moteris iš tikrųjų yra vampyras, atseit ėjusi ir nepriėjusi iki velnio? Tomas Akvinietis ją ypač nepalankiai vertina, kai tuo tarpu gausus skaičius filosofų ir poetų - rašytojų iškelia moterį į angelus, atseit į didesnes aukštumas, negu vyrus. Pastarieji, teigiama, daug menčiau sugeba būti angelais kaip moterys. Akvinietis moterų atžvilgiu turėjo aiškią preiudiciją, kuri neleido jam būti objektyviu. Triden-tis susirinkime (1545-1563) šalia šventraščio ant altoriaus buvo padėta ir Tomo „Summa Theologiae“, tačiau taip jau nebuvo padaryta Vatikano (I ir

II) susirinkimuos, nes jau 1854 metais paskelbta Marijos Nekalto Prasidėjimo dogma; kuriai Tomas prieštaravo. Jei neklystu, o gal ir klystu (nes nežinau tikrai), jis nepritarė popiežiaus neklaidingumo dogmai, teisingiau principui, kuris jo laikmety dar toli nebuvo dogma. Gaunasi kuriozas, galintis ne vieną suklaidinti, kad ir pats teologų teologas kai kuriais požiūriais sueina į konfliktą su Bažnyčios mokomuoju autoritetu.

Leiskite iškelti dar vieną klausimą: ar šv. Tomo Akviniečio „Doctrina Sancta“ yra neklaidinga? Iš svarstomų dalykų darant paviršutiniškas išvadas, turėtume atsakyti neigiamai, atseit, kad jis nėra neklaidingas. Tačiau iš kitos pusės, kun. dr. Rimšelis savo labai vertingame straipsny apie Akviniečio 700 metų mirties sukaktį (Aidai, nr. 5, 1974 m. 185-192 pp.) sumini labai įdomius — reikšmingus faktus, kurie kalba priešingai.

Pagrėbštai

LAIKRAŠTIS KALINIAMS

Lietuvos spauda protarpiais, kai iškyla šlokia tokia proga, su pasigardžiovimu prisimena tuos laikus, kai nutelstieji komunistai leisdavo kalėjimuose laikraštėlius. Pro tuos kalėjiminius laikraštėlius tytomis nepraeina savo atsiminimų knygoje nei vienas buvęs pogrindininkas, kuriam tik yra tekę pasidėti.

Britanijoje einama kita tvarka (žinoma, Britanija neturi politinių kalinių, nei komunistų, nei kokių nors kitokių): nuo rugšėjo 1 d. bus už kalėjimo sienų, laisvėje, pradėtas leisti kaliniams skirtas dvimėseninis laikraštis, pavadinamas „Frontsheet“. Juo bus nemokamai apdailijami 36.000 kalinių.

Išskyrus retus atsitikimus, i kalėjimus įleidžiami visi laisvėje einantieji laikraščiai. Bet juose retai tepaliečiamos kalėjiminės problemos. Kalinių reikalais besirūpinanti organizacija įtikino vidaus reikalų ministeriją, kad toks kalėjimiškas laikraštis tikrai reikalingas, ir pradžia išsprę 10.000 svarų jam leisti.

To būsimojo laikraščio redaktoriai žino, kad kalėjimas nėra vien tik kaliniai. Kadangi laikraštyje bus ir visokios lengvos medžiagos iš kalėjimo gyvenimo, tai turės būti žiūrima, kad itin blogu žodžiu nebūtų paliesta administracija, be kurios leidimo tas leidinys nepasiektų skaitytojų.

KĄ PASIEMĖ KELIONĖN PANOVAI?

Buvusiems Leningrado Kirovo vardo baletu šokėjams Panovams trejetą metų teko kęsti sovietinės policijos ir kitų įstaigų persekiojimus, kol pagaliau jiems buvo leista išvažiuoti į Izraelį.

Dabar rašoma, kad jie gyvena kanadietiško biznieriaus metams nemokamai jiems atiduotame bute ir dėvi geradarių parūpintais drabužiais, nes jie nieko neišsi-vežė.

Pasirodo, neteisybė, šį tą išsi-vežė, būtent, pilną komplektą Balzako ir Galsvorčio raštų rusų kalba.

B. Kaz.

PENKIASDEŠIMT METŲ NUO KLAIPĖDOS KONSERVATORIJOS KAPELOS ĮSTEIGIMO

(Atkelta iš 3 pusl.)

re. Kėliaisdešimt jaunuolių būrys įsijungė į operos ir filharmonijos orkestrus. Šie orkestrai iš karto atjaunėjo. Nepatekę į orkestrus, vieni išėjo į kariuomenės pulkų kapelmeisterius, kiti į vidurinės mokyklos muzikos mokytojus ir choro vedėjus. Lietuvos muzikinis gyvenimas pajuto naują kraują. Jie buvo nepaprastai veiklūs, energingi, visur reikėsi gyvai. Užėjus okupantui, nemažai jų pasitraukė į Vakarų Pasaulį. Čelistas Alfonsas Mikulskis su savo vadovaujamu CIURLIONIO ansambliu, skersai ir išilgai išvažinėjęs Vokietiją, tą patį daro ir šiame krašte. Čelistas Petras Armonas plačiai koncertavo Vokietijoje su prof. Lautenbeckerio vadovaujamu kvartetu, taip pat su lietuvių choru. Atvykę į JAV vadovavo „DAINAVOS“ ansambliui ir instrumentalistų trio. Čelistas Viktoras Dapšys, apsigyvenęs Los Angeles, kažkodėl savo veiklos neišvystė. Čelistas Vytautas Marijošius profesorijauja Hartt College of Music Harvard Universiteto konservatorijoje, instrumentinės muzikos fakulteto dekanas ir orkestro dirigentas. Smuikininkas Stasys Užpalevičius dabar dalyvauja Paryžiaus lietuvių visuomeninėje veikloje. Smuikininkas J. Strolia Vokietijoje, Brazilijoje ir Amerikoje vadovavo chorams, davė muzikos pamokas, reikėsi savo kūriniams. Smuikininkas P. Vacbergas eilę metų buvo DAINAVOS ansamblio chormeisteris. Smuikininkas A. Jaras, grodamas Valst. operoje, baigė Vytauto Didžiojo un-tetę teisę. Atvykęs į šį kraštą, padarė naujų išradimų fortepijono derinimo srityje. Kai kurie jo patentuoti išradimai plačiai parduodami fortepijonų krautuvėse JAV. Violinistas J. Kačinskas Bostone vadovauja chorams, Melrose simfoniniam orkestrui, profesorijauja Berkley College of Music konservatorijoje ir vadovauja orkestrui. Kontrabasistas J. Bertulis reikėsi, vadovaudamas chorams, UNRRS universitete organizavo muzikos fakultetą ir, atvykęs į JAV, tęsė pedagoginį darbą, muzikos mokslus, vargonininkavo ir vedė chorą. Kontrafagotistas Kazys Baltramiejūnas, gyvenęs Putname, Conn., neturėjo progos veiklą išvystyti. Klarinetistas Valius, apsigyvenęs Australijoje, įsijungė į visuomeninę veiklą ir simfoninį orkestrą. Klarinetistas J. Antanaitis, trumpai vadovavęs chorams, pasišventė tekstilės pramonei.

Apskritai imant, Kapela savo būvimu 100 procentų save pateisino, duodama Lietuvai stambių muzikinių pajėgų; pvz. Jonas Švedas, dėstęs tromboną Kauno valst. konservatorijoje, Vilniaus valst. konservatorijoje buvo liaudies instrumentų skyriaus dekanas, plačiai išbulino valstybinį chorą LIETUVA, parašė apie porą šimtų liaudies kūrinių chorams ir liaudies muzikos instrumentams, imdamas pagrindan liaudies motyvų muzikos intonacijas.

Jam suteiktas profesoriaus laipsnis.

Deja, Chicagoje mirė J. Bertulis, J. Strolia ir Stepas Sodeika, buvęs DAINAVOS ansamblio stipendinijoj ir Amerikoje vedėjas, konservatorijoje buvo dainininkų grupėje stipendininkas. Kaip ir Mikulskis su CIURLIONIU ansambliu, taip jis su DAINAVA plačiai koncertavo Vokietijoje ir JAV.

Man yra didelis džiaugsmas, kad mano dėstyto muzikos disciplinos Klaipėdos konservatorijoje (muzikos teorija, solfedžio, harmonija, kontrapunktas, muzikinės formos, muzikos istorija, chorvedyba, pedagogika ir kt.) giliai įsmigo į studentų širdis ir kad jie sugebėjo panaudoti gautas žinias savo kasdienybėje. Gaila, kad lasvame pasaulyje iš Kapelos pedagogų likau tik aš vienas iš Lietuvos pedagogų (ir smuiko mokytojas vengras Hajosz, kuris yra Buffalo simf. orkestre).

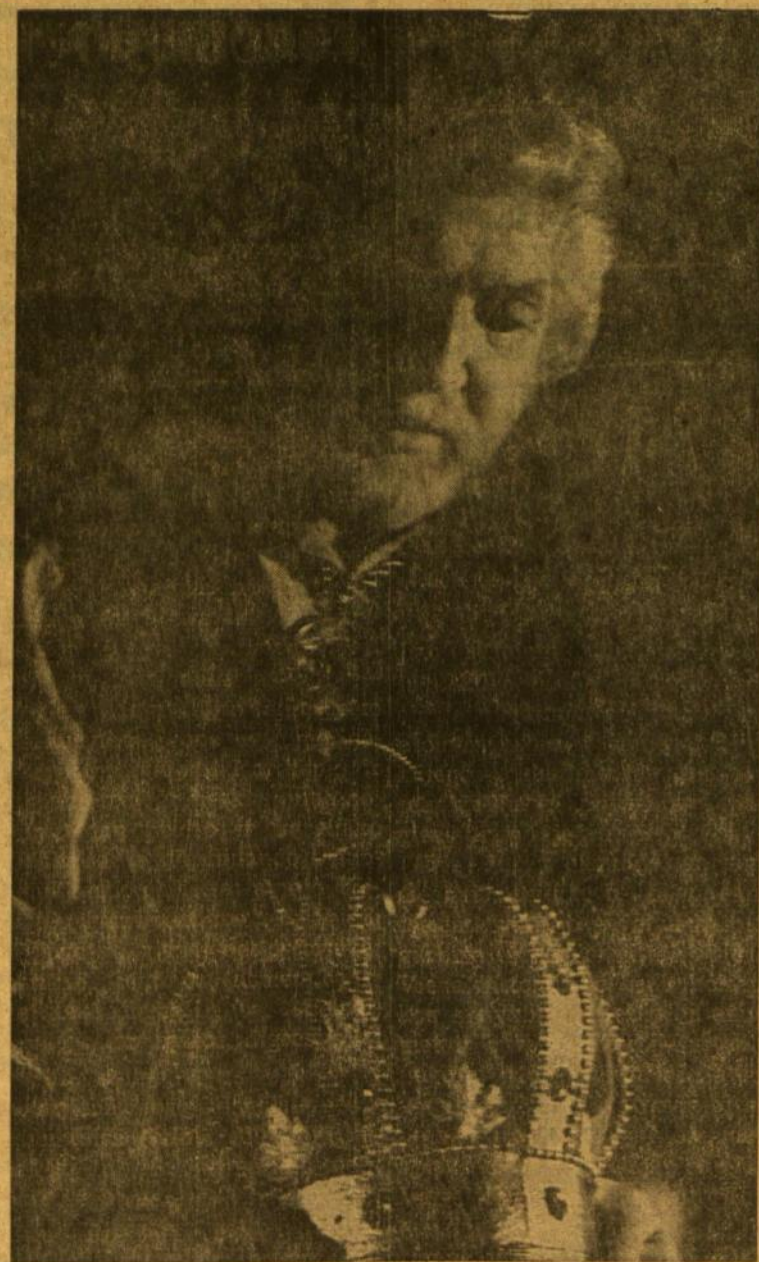
Nebūtų pilnas vaizdas Klaipėdos konservatorijos veiklos, jeigu nepažymėtume dainininkų stipendininkų. Kai Kapela pradėjo viešai reikštis, Stasiui Šimkui pasisekė išgauti stipendijų irgi dainininkų lavinimui. 1925 m. vasarą buvo paskelbtos varžybos besimokantiems dainavimui. Iš didelio būrio buvo priimti 39 asmenys, vyrų ir moterų. Prasidėjus mokslo metams, atvyko mažesnis skaičius. Dainavimo mokytoja buvo pakviesta buv. Marinskos operos Petrapilyje primadona Marija Čerkaskaja. Porai metų praejus, jos vietą perėmė buv. La Scala operos dramatinis tenoras Ivan Volkov. Operinė klasė su simf. orkestru statė pavienius aktus iš operų, rezisuojant karininkui Možuhiui. Iš dainavimo klasės Valst. operoje dalyvavo A. Dambrauskaitė, J. Augaitytė ir St. Santvaras. Taip pat vietinio pulko karininkai, nestipendininkai V. Ivanauskas ir A. Buragas. Bosas A. Grišonas išvyko į Pietų Ameriką, įstojo į Užsienio reikalų ministerijos tarnybą ir dabar yra Nepriklausomos Lietuvos pasiuntinys Montevideo, Urugvajuje. Dėl dažno pasirodymo diplomatinį korpusų parengimuose, kur sodriu bosu profesionališkai atlikdavo liet. liaudies dainas ir operines arijas ir užtat jis yra labai mėgiamas diplomatinio korpusų narių, dažnai net vadinamas „Dainuojančiu diplomatu“. Klaipėdoje, susidūrę su operos pastatymais, išaugo du šaunūs operos dirigentai: Vytautas Marijošius ir J. Kačinskas. Iš instrumentalistų išaugo puikūs kompozitoriai: Jonas Švedas ir J. Pakalnis Lietuvoje, Alf. Mikulskis Clevelande, Chicagoje J. Bertulis ir J. Strolia, Bostone J. Kačinskas. Jų darbai žinomi visame lietuviškame muzikos pasauly.

PAGERBĖ PROFESORIŲ

Lojolos universiteto Chicagoje profesorius John Eddy apdovanotas specialiu žymeniu Tarptautiniame taikos ugdymo kongrese Bukareste.

Simfoninis orkestras, suruošęs pirmuosius koncertus Lietuvoje. Dešinėje stovi kompozitorius Stasys Šimkus

Aktorius Jonas Kelečius karaliaus Mindaugo vaidmenį Justino Marcinkevichiaus dramoje „Mindaugas“. Aktorius šiandien dalyvauja buvusios Hanau stovyklos lietuvių vakaro-koncerto programoje Jaunimo centre, Chicagoje. Nuotr. V. Maželis